

Novo drhalsko nasilje v Severni Karolini

“Nočni jezdec” ugrabili drugega unijskega organizatorja, ga odpeljali v gozd, pretepli in izpustili. Prepričani shodi; govorniki oder dinamitiran. Branitelji komunistov zahteva federalno intervencijo.

Charlotte, N. C., 19. sept. — Severnokarolinški guvernator Gardner je danes odredil preiskavo najnovejšega nasilja v okolišju Gastonije. Preiskava se izvaja s sodelovanjem oblasti v Južni Karolini.

Roger Baldwin, direktor Unije za ameriške civilne svobode, je danes prišel sem in izjavil, da se je njegova organizacija pridružila boju proti drhalskemu nasilju. Medtem je Mednarodna delavska obramba napadla, da je najela tajne detektive, ki bodo zasledovali drhalske pohode in odkrivali krivice.

Odvetnik Tom Jimenez je vložil tožbo v imenu osemih komunistov, ki so bili aretirani radi “zarote proti vladi.” Tožilci zahtevajo vsak po \$10.000 odškodnine radi nepostavne aretacije.

Gastonia, N. C., 19. sept. — Drhalski teror v tekstilnem distriktu Severne Karoline se nadaljuje. Zdi se, kakor da so oživelci zloglasni “nočni jezdec,” ki so tik po civilni vojni terorizirali zamorce in pobijali politično gibanje črncev v južnih državah. Takrat so jezdec v nočni temi na kopjih in oblačeni so bili v fantastične halje s kapucami na glavah in zagrinjavom na obrazih. Danes se vozi v avtlu nemakirani in čes navadno obliko poveljstva “overalls,” da izgledajo grobi. Terorizirajo pa zamorce in belokozce, organizatorje in člane unij, v imenu tekstilnih magnatov, ki so se zakleli, da v njihovih tovarnah ne sme biti delavske organizacije niti stavke.

V torek zvečer je drhal nočnih avtomobilistov udria v stanovanje Cleo Tessnerja v Kings Mountainu. Tessner, ki je prišel iz Baltimora kot organizator National Textile Workers unije, je že spal. Odvlekli so ga v spodnji obliki, beseja in gologlavega v avto in odpeljali čez mejo v Južno Karolino, kjer so ga na samoti pretepli in pustili. Povedali so mu, da so iz Gastonije in če se hitro ne pobrae iz tovarniškega okrožja, ga bodo prihodnji takti obelogenega v gozdu. Drugo jutro se je Tessner pojavil v Charlotti, kamor sta ga pripeljala dva zamorca v avtu. Odvedli so ga v bolnišnico in položili v isto sobo, kjer je še pred par dnevi ležal Ben Wells, drugi organizator iz Anglije, ki je bil prvi tepen od drhal.

V isti noči je drhal poglala z dinamitom v trak govorniki oder, ki ga je postavila komunistična tekstilna unija na praznem stavbišču v Kings Mountainu, kjer je bil napovedan shod za delavce. V tem mestecu so Myersove tekstilne tovarne. Umičenje odra je bilo signal, da drhal ne pusti nobenega shoda v nasebini. Isti večer je drhal 50 moških navalila v Blacksburg onkraj meje v Južni Karolini in prisilila voditelje krajevne unije, da so prekličili napovedani delavski shod.

Hudo Oehler iz New Yorka, glavni organizator National Textile Workers unije na jugu, je naznanil v sredo, da so napovedani shodi tega tedna prekličani in člani naj se zabližijo pred drhaljo kakor smajo in morejo. Tessner je povedal, da ne pozna nobenega svojih teroristov, ki so ga ugrabili in pretepli, spoznal pa bi jih, če bi jih ponovno videl. Tudi obraz je do bro zapomnil. Večinoma so bili mladi fantje njegove starosti. Tessner ima 24 let.

Videti je, da so teroristi v službi tekstilnih baronov ubrali novo taktiko. Svoje žrtve zdaj vlačijo čez mejo v Južno Karoli-

Brady vidi vse rdečo

Zahteva preiskavo boljševiške propagande.

New York. — (F. P.) — Peter J. Brady, predsednik delavske banke, tamanih in voditelj Ameriške delavske federacije, zahteva od podjetniške komisije, ki se je pred kratkim vrnila iz Rusije, da preišče boljševiško propagando v Ameriki.

Brady vidi vse rdečo. Vsaka oseba, ki je za priznanje Rusije, je njemu nevaren rdečkar. Vsaka organizacija, ki ima prijazno besedo do Rusije, bi mogla biti preiskavana. Ako bi preiskava doznala, da je prevelika grešnica — v oči Bradyja — bi mogla biti organizacija razpuščena. Po Bradyjevem receptu se diktatura pobija z močnejšo diktaturo.

Protest proti propagandi in zahteva za preiskavo iste je Brady vložil kot predsednik odbora National Civic federacije, ki se specializira na Rusijo in pošilja strele o “rdečem strahu” v drobovja stoprocentnih Amerikancev.

Brady pravi, da so razne strokovne komisije, ki jih pošilja Rusija v Ameriko, nič drugega kot propagandistične agencije, predvsem pa Ameriško-ruska trgovska družba in Amtorg. Brady ima močnejšo prav. Vendar je njegova namizna propagandna boljševiški propagandi jako neoligotno, ker on se sebe inistira, da mora imeti pravico voditi svoje vrste propagando. In končno mora biti struktura močnejše Amerike jako slaba, ako jo je zmogla podreti propaganda ene ali druge vrste.

Mesto zadovoljno z delavsko administracijo

Livingston, Ill. — To mesto je povsem zadovoljno z delavsko administracijo, ki je sto procentno unijska. Mestni župan je rudar po poklicu in predsednik lokalne unije UMWA. Pri zadnjih volitvah so bili vsi člani mestne vlade izvoljeni na listi lokalne delavske stranke.

Med njimi vlada veliko zanimanje za socialistično vlado v Readingu, ki upa, da bo pri prihodnjih volitvah postala stoprocentno delavska. Od petih članov mestne vlade v Readingu so trije člani socialisti, eden je republikanec in eden demokrat.

Izgledi, da bo delavstvo dobilo zastopništvo v mestni vladi v Buffalu, N. Y., in v Limi, Ohio, so izredno dobri. V obeh mestih so v političnem vrtnicu lokalne socialistične stranke. V Niagara Fallsu nastopi svojo karijero nova Labor party, ki ima tudi dobre izgleda, da prodre skozi zidove starokopitne politike.

Krva va volilna kampanja v Mehiki.

Mexico City, 19. sept. — V predsedniški volilni kampanji v Mehiki se pojavlja vedno več nasilnosti. Včeraj so pokali strela na volilnem shodu v Torreonu in neki poslušalec je bil ubit, dva pa ranjena. Pristajali kandidata Jose Vasconcelosa so obdoličeni streljanja.

Sovjetski letalci blizu Alaske

Petropavlovsk, Sibirija, 19. sept. — Letalo “Sovjetska zemlja,” ki ga pilotira Semjon Šestakov s tremi tovariši na poletu iz Moskve v New York, je danes dospelo sem po 900 milj dolgem skoku preko Ohoškega morja. Letalo je bilo v hudem boju z viharjem in električno nevihto. Prihodnji skok bo preko severnega Pacifika v Alasko. Najbrž si letalci izberejo Aleutianske otoke za prvo postajo na ameriški strani in potem se ustavijo v Sittki.

Ali zlozloje hrbtenice stavkarjem v New Orleansu?

Unija cestnih železnikarjev pritiška stavkarje v New Orleansu, da se podajo.

New Orleans. — (F. P.) — Unija cestnih železnikarjev, ki se danes zboruje v Seattlu, pritiška na svoje člane v New Orleansu, da sprejmejo pogodbo za poravnane stavke. Pogodbo je pred par tedni podpisal William Green od Ameriške delavske federacije z zastopniki Electric Bond & Share korporacije, ki kontrolira Public Service cestno železniško družbo v New Orleansu.

Pogodba ni zadovoljila stavkarjev in so jo z desetimi proti enemu glasu zavrgli. Stavkarji pravijo, da s to pogodbo niso ničesar dosegli in da predstavlja popolno kapitulacijo.

S konvencije je prišel semkaj član glavnega odbora unije W. B. Lawson z nalogo, da spreobrne trdnost stavkarja. Vseeno je od njega odvisno, ali bodo stavkarji še ostali člani unije ali bodo izključeni iz organizacije. Uradniki unije zahtevajo, da se stavka poravnava na podlagi Greenove pogodbe. Lawsonu so pa dali moč, da postopa s situacijo po svoji previdnosti in volji: lahko prisili stavkarje v kapitulacijo, lahko se pa izreče za njihovo stališče.

Neworleanski delavci še vedno stoodstotno podpirajo stavkarje in sicer tudi v nezadovoljnosti napram Greenu. Tudi ljudstvo nadaljuje z bojkotiranjem cestno-železniške družbe. Stavka stane družbo že nad tri milijone dolarjev in stala jo bo še več.

Da stavkarji nasprotujejo Greenovi pogodbi je vzrok ta, ker bi kompanija uposlila komaj eno tretjino stavkarjev in to lahko le začasno, dokler bi izuili zadostno število stavkoka-zov, ki jih družba po pogodbi lahko obdrži v službi. Greenov unionizem je res čuden.

Konvencija unije v Seattlu se je pokazala tudi za jako konservativno. Odobrila je stališče predsednika Mahona, ki je sklenil pogodbo a cestno-železniškim magnatom Mittonom, v kateri Mahon in sedaj tudi njegova unija priznava Mittonovo kompanijsko unijo na cestni železnici v Philadelphiji in Buffalu. Sprejela je tudi zahtevo za izvolitev vseh zveznih sodnikov, ki so sedaj nastavljeni.

Bomač drobiž

— V Clevelandu je te dni umrla Frances Kosar roj. Marn, stara 42 let in doma iz Bistrice. Tam je bivala 13 let.

— V Elyju, Minn., se je težko opekla 11-letna Mary Koprivnik z vrelin mlekom. Nahaja se v bolnišnici.

— John Gnidica ml. in John Kasunic sta bila težko poškodovana v rudniku v Elyju, Minn.

— V Buhlu, Minn., je umrla Mary Zlatorepec roj. Hodnik, stara 45 let in doma iz Spod. Logatec.

— V 4. mestnem distriktu v Clevelandu so trije slovenski kandidati za mestnega očeta: Louis Žužek, Frank J. Turk in Anton Vehovec. Kandidature prigaša tudi Vatro Grill, če Vehovec odstopi.

RADOBARNA UPRAVA ČIKAŠKEGA NESTA

Čikaški mestni očetje poklonili cestni železniški družbi nad 80 milijonov. Medstarenje za novo pogodbo.

Chicago. — Lastniki čikaških cestnih železnic (Insullovi interesi) so od mestne vlade prejeli lepo pogočo. Vredna je nad 80 milijonov dolarjev (\$80,992,999). Poklonili jim jo je odbor mestne vlade, ki je določil vrednost cestnih železnic. Ker je večina koncilmanov na strani odbora, je sprejetje njegovega poročila zagotovljeno.

Odbor je določil vrednost cestnih železnic na vsoto \$164,807,888; to je vsota, ki jo zahteva družba. Ako bo ta vrednost potrjena, bo povlačna cena vozniini in v slučaju, da bi mesto v bodoče hotelo prevzeti železnice, bi bilo to vsoto tudi prisiljeno plačati za nje. To je tudi glavno vprašanje tekočega boja Insullovih interesov in njihovih zastopnikov v mestni vladi, ki so v večini.

V resnici so čikaške cestne železnice velike manj vredne. Pred štirimi leti je mesto najelo dr. Milo R. Maltbieja, ki je mednarodno poznana avtoriteta v ceditvi javnospornih industrij.

On je poročal, da so bile železnice takrat vredne \$83,614,889, ali \$80,992,999 manj kot pa zahteva družba in kot priporoča odbor mestne vlade. Razlika v vrednosti takom zadnjih štirih let ni velika.

Pred leti je družba sama priznala, da je vrednost cestnih železnic veliko manjša kot pa vsota, ki jo priporoča odbor. Leta 1917 je bila črtana vsota \$55,775,000 iz strukture kapitalizacije, ker ni predstavljala nobene vrednosti. Predstavljala je staro in obrabljeno opremo, ki je bila že zdavnaj zavržena. Radi tega je bila omenjena vsota črtana.

Pred komisijo za znižanje davkov je družba sama priznala, da se je vrednost znižala za omenjeno vsoto in na podlagi tega je pledirala za znižanje davkov. In na podlagi lastnih števil družbe ni vrednost cestnih železnic več kot okrog 109 milijonov dolarjev.

Mestna vlada torej hoče Samuel Insullu podariti nad 80 milijonov dolarjev na podlagi Maltbiejevega poročila in nad 55 milijonov na podlagi družbene izjave oziroma njene lastne cenitve svojih železnic.

Da je boj velikega praktičnega pomena za slehernega Čikažana, je dovolj povedanega že v številkah samih. Ker gotovo je — kar je kompanija že tudi izjavila — da se bo vsotna povlačna na cestnih železnicah od sedem, na osem, devet ali pa na deset centov. Kompanija bo zahtevala dividende na ta naplhnjen kapital, ki ga ni nikdar vložila v podjetje. To bo direktno prizadelo vse, ki se poslužujemo razbite in slabe transportacije, s katero nas muči magnat Insull.

Indirektno bo prizadet pa vsak mešan, ako ne v bližnji bodočnosti, gotovo pa takrat, ko bo mesto prevzelo cestne železnice, za katere bo moralo odšteti polovico več kot pa bodo faktično vredne. Del vsote za nakup železnic bo mesto prisiljeno dobiti potem davkov, ker vsotina bi bila preyskosa, ako bi hotela pokrivati kompletno amortizacijo (izplačevanje).

Boj med Insullom in zastopniki ljudskih interesov v zadevi čikaških cestnih železnic se vrši že dolga leta. Pred 26 leti sta republikanski in demokratiški kandidat za župana kandidirala na platformi, da mesto prevzame železnice. Ta zahteva je na povrhu vsaj enkrat v desetih

Ponarejanje novega denarja

Washington, D. C. — Nove dolarske novčanice, o katerih so se bahali, da jih ni mogoče ponarediti, so že ponarejene. V federalni rezervni banki v Chicagu se je pojavil mali-pet-dolarski bankovec s sliko Abrahama Lincolna. Falsifikat je blede barve in nosi serialno številko 1928A, čekovno črko H, številko plošče 6 sprodaj in zadaj 146 ter podpis W. O. Wooda in A. W. Mellona. Čikažani in okoličani naj se čuvajo pred tem falsifikatom.

Liga narodov razpravlja o lastni zračni floti

Francija in Nemčija predlagata, da mora Liga imeti nekaj na forsiranje miru med narodi.

Zeneva, 19. sept. — Francozi in nemški delegatje na zborovanju Lige narodov so večer predložili načrt mednarodne zračne flote, s katero naj Liga skrbí za mir med narodi. Argument je, da Liga narodov mora imeti nekakšno nadpolicijsko ali mednarodno oboroženo silo, s katero bo izvajala svoje sklepe napram nepokornim delom.

Francija je v začetku zasedanja predlagala ustanovitev mednarodne armade, ki ima skrbeti za mir med narodi. To je padlo v vodo. Nato je predlagala mednarodno morskotno stražo, toda Anglija jo je takoj pobila s izjavo, da ona ne bo pripelavala nobene ladje v ta namen. In sedaj so Francozi a pomočjo Nemcev prišli z načrtom zračne policije Lige narodov. Kolikor je videti, so ostale delegacije slabo ogrevajo tudi za ta načrt.

Medtem je bila na dnevnem redu resolucija za mednarodno carinsko konferenco, ki naj pripravi pota za svobodno trgovino med vsemi narodi.

STROGA SODNIJSKA PREPOVED

Proti krojaški uniji.

Philadelphia. — Zvezni sodnik Kirkpatrick je prišel krojaškim podjetnikom na pomoč in izdal strogo sodnijsko prepoved proti Amalgamated Clothing Workers uniji. Namen prepovedi je slomit organizatorično kampanjo unije, ki je do sedaj prinela lepe uspehe. Podjetniki pravijo, da jim ne bo mogoče konkurirati z newyorško oblačilno industrij, ako unija organizira njihove delavce.

Ne zgleda pa, da bo sodnijska prepoved dosegla svoj namen, ker kampanja se vrši v bolj prikriti formi še nadalje. Do dva tisoč krojačev je sedaj na stavki, več tisoč jih je že bilo smagovitih in ostali bodo poklicani na stavko kot hitro se stavkarji povrnejo na delo pod novo pogodbo.

Proti uradnikom in organizatorjem unije je bilo izdanih že večje število tiralnic, ki jih obtožujejo preloma sodnijske prepovedi.

letih, namreč da je širša agitacija za njo. Ker pa Insull faktično poseduje obe politični stranki, je bila večina v mestni vladi vedno njegova.

Da je tudi sedaj, je dokaz ta predrzna ocena cestnih železnic od strani mestne vlade, ki danes sedi globokokaj v žepu Insulla in drugih kapitalistov ter korupcionistov kot pa kdaj prej. Še nikdar v zgodovini Chicaga ni mestna vlada tako odprto stala za interesi čikaških javnospornih magnatov kot stoji danes. Korupcija zija iz vsakega koraka mestnih odbornikov. To se bo dogajalo toliko časa, dokler mesto ne prevzame industrije javnih naprav in s tem odseka glavni vir korupcije in podkupovanja.

Nov sodnijski napad na strokovne unije

Podjetniki so vložili tožbo proti dvigalnim strojevodjem; zahtevajo \$350,000 odškodnine; tožba je velikega pomena.

Cleveland. — (F. P.) — Ker so strojevodje parnih dvigal zastavali na novi clevelandski železniški postaji, jih je podjetniška organizacija Building Trades Employers Association tirala pred sodišče. Vložila je tožbo za odškodnine v znesku \$350,000. Tožba je naperjena proti uniji in posameznim članom tukajšnjih dveh lokalnih postojank unije Steam and Operating Engineers.

Člani so bili poklicani na stavko po glavnem odboru unije, ki ima sedež v Bostonu. Vzrok stavke je neki spor v čikaški gradbeni industriji, oziroma med to unijo in čikaškimi gradbenimi podjetniki in je radi tega simpatične vrste.

Clevelandki podjetniki so se poslužili tožbe za odškodnino, ker je to po njihovem mnenju bolj učinkovito kot pa sodnijska prepoved. Ako bodo podjetniki dobili tožbo, bo mogel vsak član prizadetih lokalnih unij plačati nad šest tisoč dolarjev kazni — prizadetih je 57 oseb.

Preident za te tožbe so podjetniki našli v famoznem slučaju ključarskih delavcev v Danburyju, Conn., ki se je vršil okrog leta 1906. In ker so ključarski podjetniki dobili tožbo, je bila marakateremu članu unije prodana hiša. To se zgodi lahko tudi v tem slučaju.

V zadnjih desetih letih so podjetniki še v par slučajih izvajali prav ališnih tožb. Pred par leti so vložili na nekem tožbenem sodišču tožbo proti razvaljevalcem mleka in jo tudi dobili. Sodnik je odločil, da delavci plačajo odškodnino iz svojega zaslužka, in v ta namen pripelavajo po pet dolarjev tedensko toliko časa, da plačajo podjetnikom \$35,000 dolarjev. Med unijami ta zadeva ni napravila skoraj nobenega odpora in so jo prespale v svoji letargiji.

Pred desetimi leti so premo-garski podjetniki tožili za trikatno odškodnino rudarsko unijo v takozvanem Coronado slučaju. Podjetniki so dobili tožbo na nižjem sodišču; na najvišjem zveznem sodišču je pa bil izrek dveh nižjih sodišč ovržen. Vendar pa sodišče v tem slučaju ni odločilo o principu, ako je unija odgovorna za dejanje svojih članov tekom stavke.

Pred par meseci je neki sodnik v Bostonu odločil izven običajnega sodnijskega procesa, da čevljarska unija plača podjetnikom \$70,000 dolarjev škoda, ki so jo baje imeli radi stavke.

Prej je izdal sodnijsko prepoved, ki pa ni končala stavke. Na podlagi te sodnijske prepovedi je pozneje odredil, da unija plača prizadetim podjetnikom omenjeno vsoto kot odškodnino. Ker je pa bil ta odlog očividno neizogiben, je zadeva zapala. Pokazuje pa izredno stališče sodišč proti unijam.

Slučnih metod so se posluževali angleški podjetniki proti unijam predno je bila organizirana British Labor party. Leta 1908 se je vršil famozni Taff-Vale proces proti angleškim unijam, ki je povsem sličen danburškemu slučaju in sedanjí tožbi v Clevelandu. In ker so unije izgubile omenjeno tožbo, je to dalo največji povod za ustanovitev Labor party, ki je danes na vladi.

Danburški slučaj je tri leta pozneje povzročil velik odpor med ameriški unijami. Pokojni Gompers je prišel a pravcato križarsko vojno proti rabi sodišč v delavskih sporih. Unije so prišle agitirati za modifikacijo zveznega protitrustrnega zakona, na čijega podlagi je sodišče spoznalo danburške ključarske delavce krive.

Izvetje unij izven delokroga protitrustrne zakonodaje je bila glavna zahteva ameriških strokovno organiziranih delavcev skozi dolga leta dokler ni kon-

Kitajski groze sovjetom z retaliacijami

Pravijo, da so bili dosej samo v “defenzivi,” toda Rusija jih silí v ofenzivo. Mobilizacija v Mongoliji.

Tokio, 19. sept. — Japonaka časnikarska agentura javlja, da je vlada sunanje Mongolije odredila mobilizacijo vseh moških od 20. do 40. leta. Poročilo dostavlja, da se mobilizacija vrši v interesu Sovjetske unije.

Harbin, Mandšurija, 19. sept. — General Li Tuan-hao, šef generalnega štaba kitajske armade v Mandšuriji, je rekel danes, da je bila naloga kitajskih čet dosej edino ta, da branijo mejo pred sovjetskimi guerile, ki ne prestopajo vpadajo čez mejo. Ako ne bo kmalu konec teh vpadov, bodo morale kitajske čete spreminiti stališče in preiti iz defenzive v ofenzivo. Li Tuan-hao upa, da sunanji svet ne bo mogel zameriti Kitajcem, če bodo prisiljeni zavzeti drugo taktiko.

Tukajšnji oblastniki kitajske nacionalistične vlade so zelo razkačeni valed kroženja sovjetskih poročil o mučenju in ogabljanju ruskih jetnikov v Mandšuriji. Niti eden Rus še ni bil umrčen v okolišju Harbina kolikor je oblastnikom znano.

Generalni štab poroča, da je bilo dosej več kakor 300 kitajskih vojakov ubitih v boju s sovjetskimi četami ob sibirski meji.

Ogromen ameriški projekt v Rusiji

Pol milijarde slatih rubljev na namakanje bombastnih namodov v Turkestanu.

Moskva, 19. sept. — Sovjetska vlada se je odločila za velikanski projekt irigacije v Turkestanu. Velik kos teritorija, ki je tako obilen kot država Massachusetts v Ameriki, bo dostopen umetnemu namakanju v svrhu pridelovanja bombaža. Projekt sloni na ameriških metodah in sovjetska vlada je najela ameriškega strokovnjaka Arthura Davisa, ki bo delo nadzoroval. Njegova služba ima trajati pet let. Projekt je preračunan na pol milijarde slatih rubljev (okoli 20 milijonov dolarjev).

Dve smrtni obsodbi v Rusiji.

Moskva, 19. sept. — Sovjetska državna pravdnica Nurlina je večer izjavila dva smrtni obsodbi pred sodiščem v Moskvi. Abraham Kleiner in Samuel Taits sta bila obsodena na smrt po dokazu krivde, da sta več let sodelovala v tajni, prepovedani trgovini s diamanti, katere sta pomagala izvažati v tujino. Štirindvajset drugih oseb je bilo obsodeno v zapor.

grea sprejel leta 1915 takozvani Claytonov akt. Gompers je ta akt proglasil za “Magna Charta” ali veliki čarter ameriškega delavstva. Unije so mislile, da so svobodne. Ta zakon so proklamirale za največje politično zmago. V nekaj letih se je pa pokazalo, da je bila ta zmaga jako plikava. Sedanja tožba to le ponovno potrdi. Trideset let in več se ameriške unije bore proti sodiščem. V agitaciji so zaprile še lepe stotisočke in porabile ogromnega časa. In danes se nahajajo v bolj globoki luži sodnijskih persekucij kot kdaj prej v zgodovini. Ne da bi bil človek fanatičen ali pa posebno zaljubljen v neodvisno politično akcijo, dejstvo vseno obstoja, da je nekak narobe za “nestrankarsko” politiko A. D. F.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: za združeno državo (seven copies) in Kana-
da \$5.00 na leto, \$3.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za
Činec in Činec \$7.50 na leto, \$5.75 na pol leta; za in-
dividualno \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except China)
and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cons. organs po doporilu: Nihkopi ne ne vrata.

Advertising rates on agreement: Manuscripts will not be
returned.

Naslov na vas, kar ima stik s kmeti:

PROSVETA

2557-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Na barbarskem jugu

V puritanski, kukluksarski Severni Karo-
lini, ki je pravkar začela okusati krat kapitali-
stične civilizacije, se je zgodilo tudi tole:

Ben Wells, mladi angleški komunist —
Anglosaks bogme — katerega je stodoletno
amerikanizirana država s silo odvlekla v gozd in
po krščansko premlatila, je bil potem, ko je
spet mogel stati na nogah, poklican na sodnijo.
da formalno izpriča kaj se je vse godilo z njim.
Ko so se pripravili, da ga po starem običaju
zaprišejo, so ga vprašali, če veruje v Boga.
Wells je odgovoril, da ne. Drugo vprašanje
je bilo, če veruje, da bi ga katerikoli Bog (!)
kaznoval, ako se zlaže kot priča. Odgovoril je,
da ne veruje, kljub temu se ne bo zlagal. Na
podlagi teh dveh odgovorov je bil diskvalifi-
ciiran kot priča, kajti zakon države Severne Ka-
roline določa, da ateist, ki ne veruje v Boga,
ne more prisesti niti pričati pred sodiščem.

V Severni Karolini je seveda vse mogoče.
Nič čudnega ni torej, da človek, ki je brutalno
napaden, ne more sodniku povedati, da je bil
napaden, ker je slučajno ateist in kot tak v
smislu zakona ni kvalificiran, da bi govoril
resnico. Lahko visi meso s tebe, kar vsakdo
lahko vidi, toda postavno ne moreš tega doka-
zati, ker kot nekristjan ne moreš krščansko
prisesti!

Čudno je, da na sodiščih Severne Karoline
nimajo še primerne krščanske orodja za
izprejanje resnice iz priče in obtožencev. K
stari, barbarski prisegi na biblijo ali križ —
kot je bila navada v stari Avstriji — spada tu-
di natezalnica, vrolo olje, raztopljen svinec,
kleče za puljenje nohtov in druge take krščan-
ske relikvije iz srednjega veka.

Justica demokratične Amerike še danes
zahteva, da moraš prisesti na Boga in biblijo,
drugače ne moreš povedati resnice. Prisega
je seveda starokopitna formalnost. Če si hi-
navec, kakršnih je na milijone v "God's coun-
try", prisegel stokrat na to biblijo, če je treba
— in potem se lahko stokrat zlažeš. To se do-
gaja dnevno in vse je v redu, samo izdati se
ne smeš.

Ateist se tudi lahko zlaže. Odvisno je od
posameznikovega značaja in prepričanja. Na-
sprotno ni prisega noben dokaz resnice, če pri-
sežnik nima značaja niti prepričanja. Baš
slučaji krivopriprave, katerih ni malo na
svetu, dokazujejo, da prisega štiti lažnike in
hinavce.

Starokopitni formalizem ameriške justice
z mnogimi barbarizmi iz srednjeveške
Anglije spada še danes v muzej poleg natezal-
nice. Tja spada tudi prisega na biblijo. Pri-
sega je bunk. Ako človek ni vreden zaupanja,
da bo povedal resnico brez prisage, ne more
biti vreden tega, če tudi stokrat prisegel. To
velja ne le za barbarsko Severno Karolino,
temveč tudi za "napredni" Illinois in vse ostale
kote moderne Amerike.

Petrolejski patriotizem

Ameriški oljni magnat Robert W. Stew-
art, katerega je Rockefeller izključil iz svoje
petrolejske hierarhije, je te dni odpotoval v
Anglijo. Vest se glasi, da se Stewart pridru-
ži angleški oljni hierarhiji Royal Dutch Shell,
kateri bo pomagal v boju proti Rockefellerjevi
Standard Oil kompaniji. Druga vest se pa
glasi, da namerava Stewart organizirati sve-
tovni trust olja za uničenje Rockefellerjeve
družbe.

Voditelji amerikanizma imajo zdaj prili-
ko, da poduče magnata Stewarta o njegovih
dolžnostih napram domovini in ameriški stva-
ri. Najbrž ne bodo tega storili kajti amerika-
nistična propaganda je samo za "suckerje".
Veliki industrijski moči niso več otroci; oni
stoje visoko nad nacionalno-političnimi meja-
mi. Ako ni več občilja v dragi domovini, gre-
do po svetu in spletarkajo proti dobičku osta-
lih ameriških velikanov.

To je business. In njegov dom je po vsem
svetu. Kdor ima oči v čelu, vidi naprej, kdor
jih ima nekje zadaj, vidi, well, you know —

"Vojna" v Mandžuriji je res nekaj nove-
ga. Vse bojevanje se vrši v obeh ozadnih
fronte.

Znanje delavca se meri po tem kaj čita, ne
pa koliko čita.

Ako ti Prosveta ne ugaja, piši uredništvu
in povej razloge.

Glasovi iz naselbin

Semenj SND.

San Francisco, Cal. — Delav-
ske razmere v tem mestu in okoli-
ci so v razmerju z drugimi kra-
ji povojne, kljub temu je še pre-
cej delavcev, ki čakajo na prili-
ko, da jim da današnji sistem
pravico vsaj do drobtinice "na-
rodne prosperitete," katere je
razglašena po vsem svetu. Je pač
tako, da uboga delavska masa je
vedno v ozadju, pa najbi to-
kaj ali drugod, kjer vlada da-
našnji sistem izkoriščanja.

Slovensko prebivalstvo v Kali-
forniji vidno raste. Posebno v
San Francisco je zadnje čase pri-
romalo precej rojakov iz vzhod-
nih držav z namenom, da bodo
tudi oni deležni kalifornijske
prosperitete kot jim jo obljublja
"Californians Inc." v svojih
mojstrsko spisanih glasilih. Ne-
katerim so se sanje deloma u-
resničile, toda pretežna večina je
pa samo prišla iz dežja pod kap.

Moj namen ni, da bi ustavil
priseljavanje v Kalifornijo, pač
pa omeniti, da nekateri oglaš-
jeleci lepših prilik v državi so zelo
pretirani. Industrija v Kalifor-
niji ni tako razvita, kot je po
vzhodnih državah, od kod nadi-
ljudje sem prihajajo za delom.
Kadar delavec tukaj delo izgubi,
je v največ slučajih težko dobiti
drugega. Plače so povprečno ni-
že kot na vzhodu, četudi "Califor-
nians Inc." pravi, da niso. V
državi je zaposlenih veliko Me-
hikanecv, Japoncev in Kitajcev.
Zadnji so deloma vsi zaposleni v
poljedelstvu. Ti ljudje delajo za
veliko nižje plače kot naši ljudje,
ker njihov življenjski standard
je nižji kot naš. V gotovih slu-
čajih je življenje cenejše kot na
vzhodu, toda človek ne more ži-
veti samo od miliga kalifornijskega
podnebja. Za tiste, ki imajo
denar za vložitev, je Kalifor-
nija še vedno najboljša država v
Uniji, kajti fakt je, da se je za-
čela razvijati v industriji v pra-
vem pomenu besede šele pred-
kratim. Verjetno je, da sčasoma
prekosi vse druge v tem oziru.

Nedavno se je tu ustanovilo
novo angleško poslušajoče društvo
SNPJ. Društvu se obeta dobra
bodočnost, ako se bodo voditelji
poslužili agitacije med našo mladi-
nino. Takoj po ustanovitvi je bi-
lo veliko govorjenja o veliki
kampanji za pridobivanje novih
članov. Sedaj, ko to pšim, ni več
tako glasno in ne vem, kaj je ta-
mu varok. Upam, da "Pathfind-
ers" ne naredijo isto našo navad-
no zmoto, namreč da bi začeli z
velikim hrupom, potem pa odne-
hali, predno se delo uspešno do-
konča. Ne, do tega ne sme priti.
"Pathfinders" naprej z agitaci-
jo, ker naša je bodočnost. Držite
se gesla: 50 novih članov do kon-
cem tega leta!

V Slovenskem narodnem do-
mu se je od 7. do 15. sept. vršil
veliki semenj (bazar) v korist
doma. Prve tri dni sta bila udele-
leba in program povojna in iz-
gleda, da bo dosežen finančen u-
speh. Udeleženci bazarja so bili
skoro sami tukajšnji Slovenci.
Na programu ni bilo nobene slo-
venske igre. Zakaj ne? V nede-
ljo in ponedeljek večer je bil pro-
gram precej zanimiv, namreč
"movies" in nekako predavanje
in kazanje slik Jugoslavije. Pri
kazanju slik iz stare domovine
je bilo od strani udeležencev ve-
liko zanimanje. Ne bi škodilo, a-
ko se bi isto še ponovilo in to v
korist naših mladini, kajti oni ni-
majko niti pojma o lepoti sloven-
skih pokrajin. V nedeležjo je bilo
predavanje še precej dobro, sa-
mo malo prehitro je bilo vse iz-
vršeno, v nekaki naglici, v poned-
eljek je pa govornik bil pretih.
Kot mi je bilo sporočeno, je o-
menjena slike posodil Izletni urad
SNPJ, ki jih menda posojuje
je društvom brezplačno. Po mo-
jem mnenju je to do dobra reklama
za Izletni urad in za Slovensko
narodno podporno jednoto. Pri-
poročal bi ostalim naselbinam, da
se poslužijo te ugodnosti, ker si-
ke so res zanimive in poučne.

Slovenski dom v resnici vedno
lepše izgleda. Posebno velika
dvorana je bila izboljšana, samo
premajhna je. Oder je tudi veli-
ko premajhen in neprimeren za
gledališke predstave. Ne vem,
kam so gledali ali kaj so mislili,
ko so ga postavljali. Ko je zas-
tor zaprt, izgleda zelo dobro,
skoro bi rekel lepše kot v kak-
šnem gledališču, toda ko se zas-
tor dvigne, pa izgleda kot na-
vada spalna soba. Priporočal bi
direktoriju, da v bodoče dobi na-
svete od oseb, ki se razumejo na
taka stvari.

Citalnica, ki je last kluba "Slo-
venia," je pa najlepši in najkri-
stnejši prostor v Domu. Nasel-
bina je lahko ponosna, ker ima
tako dobro urejeno čitalnico in
knjižnico. Vstop v čitalnico je do-
voljen vsem in knjige posojuje
brezplačno. Knjižnica vsebuje
večinoma angleške knjige, slo-
venskih je premalo. Priporočal
bi uradnikom kluba, da si naba-
vijo več slovenskih del.

Upam, da moj opis ne bo užalil
prizadetih in želim Slovenekemu
naprednemu domu obilo uspeha,
da v resnici postane središče
slovenske kulture, izobrazbe in
napredka na Pacifiku.

Opazovalec.

Presejava 25 letnice SNPJ.

Cornwall, Pa. — Sicer je že
nekoliko pozno, vendar se mi zdi
umestno, da nekoliko opišem ve-
selico, ki se je vršila v tem me-
stu 24. avgusta v proslavo 25.
letnice SNPJ in petletnice dru-
štva 528. Na veselico je dosepe-
lo veliko rojakov in članov so-
sednjih društev. Prišli so celo iz
Readinga, ki je 30 milj oddaljen
od naše naselbine, in med njimi
je bil tajnik društva br. John
Kariš. Kjer je zbranih veliko
prijeteljev, je že naravno, da
mora biti dobra zabava, kar se
je pokazalo tudi na naši proslavi.
Člani našega društva ne bodo po-
zabili poseta bratov iz Readinga
in ga bodo vrtni, kadar priredi
društvo št. 606 svojo veselico ali
zabavo.

Poročati moram tudi o žalost-
nem dogodku, ki se je pripetil v
naši naselbini. Dne 7. septem-
bra je nesreča zahtevala življe-
niji dveh naših rojakov. John Fi-
lak in John Vajda sta se podala
na svoje delo ob 6. zvečer. De-
lala sta oba v enem prostoru, v
rudniku št. 5. Kot se je pozneje
zvedelo, sta vzela s seboj več di-
namitnih nabojev. Skončala sta
skoro polovico dela na svojem
prostoru, ko se je pripetila sil-
na eksplozija, ki je oba razgrala.
Kako se je pripetila eksplozija,
se do danes še ni moglo do-
gnati.

Pogreb obeh rojakov se je vr-
šil 9. septembra ob veliki udelež-
bi ljudstva. Pokopana sta bila v
Cornwallu. John Flak je bil član
JSKJ in oženjen ter zapuščal dva
mala otroka. John Vajda pa za-
puščal starše, brate in sestre. O-
ba sta bila rojena v Cornwallu
in bila sta poznana kot mirna in
dobra delavca.

Delavec mora res veliko žrt-
vovati v boju za vsakdanji kruh.
On tvega svoje življenje, da pre-
skubi drugim ugodnosti, sam pa
živi v revščini in pomanjkanju.
Kdaj se bodo delavci zdramili in
zahtevali svoje pravice, pravico
do življenja in udobnosti? Na to
vprašanje je težko odgovoriti,
vendar mora biti v naših praih
upanje, da se bo tudi to enkrat
sgodilo. — Cyril Wizar.

O pikniku SND.

Milwaukee, Wis. — V nedelež-
dne 25. avgusta se je vršil pik-
nik Slovenskega narodnega do-
ma, ki ga še nimamo. Postaviti
ga mislimo na National ulici med
sedmo in deveto cesto. Piknik se
je vršil na Gazvodovi farmi. Na
pikniku sem se podal takoj po 12.
uri; ko sem okrog ene ure dospel
na pikniške prostore, je bilo tam
še precej ljudstva. Okrog tretje
ure je bil prostor napolnjen z do-
šleci in z avtomobili.

Na prostoru sicer ni velikih
košatih dreves, je pa mnogo
manjših, ki so nam nudili dovolj
protekcije pred vročim soncem.
Okrog posebnih prostorov, kjer
so se prodajale potrebščine za
"lačne in žejne" ali pa delila na-
grade, se je trilo ljudstva, da je
bilo težko priti v bližino. Posebno
je bila okupirana plesna dvor-
na. Največ smeja smo imeli z
dirko z "marelo in cekarjem".
Dirka je bila po parih, to je moš-
ki in ženska. V torbi je bil dežni
plašč. Med dirko jo je moral dir-
kač odpreti in obleči plašč, nje-
gova spremljevalka se je pa va-
dila z odpiranjem in zapiranjem
dežnika. Najhitrejši v tem poslu
so prejeli dobitke za svoj trud.

Na pikniku sem se sestal tudi
z gospo Omahne, ki je zavedna
žena in agitatorica za Prosveto
in Proletarca. Predstavila mi je
svojeja soproga, s katerim živi
na West Allisu. Srečala sva se
tudi s Philipom Godinom, uprav-
nikom Prosvete. Največja pri-
vlačnost je bil pa avtomobil, ki
je bil oddan na pikniku na obič-
ajen način. Dobil ga je neki Ne-

mec, kar je nekatero nekoliko po-
parilo. Ker se je pa stvar izvrši-
le pravilno, lahko to zadevo po-
zabimo. Končno moram reči, da ni-
sem nikdar prej bil na veseloj-
šem pikniku, kot je bil zadnji
piknik SND. To je dobro jam-
stvo, da bomo kmalu prišli do
našega narodnega doma.

Joseph Ule.

Smrtina kosa.

Lowell, Ariz. — Dne 8. sep-
tembra je tukaj umrla Mary
Kink, članica društva št. 212
SNPJ. Bolehala je dva meseca in
osem dni in zapustila je morala
svet v najlepši dobi, v starosti
36 let.

Pogreb pokojnice se je vršil
11. septembra ob velikem spre-
stvu društvenih bratov in sester,
sorodnikov in prijateljev. Dru-
štvo, čigar dolgoletna in zvesta
članica je bila pokojna veliko vr-
sto let, ji je poklonilo krasen
venec v zadnji pozdrav.

Pokojnica zapuščala tukaj žalu-
jočega soproga Joap Kinka, tri
nedorošle sine, Arthurja, Ro-
berta in Edwarda, ki so člani
Mladinskega oddelka SNPJ, star-
še, dva brata in sestro ter več
prijateljev in znancev. Blag ji
spomin! — E. Vrbanec, predsed-
nik društva.

Zahvala.

Mirna peč, Jugoslavija. — Pod-
pisano Prostovoljno gasilno dru-
štvo izreka rojakoma Frank Sa-
jetu in Johnu Mikliču, ki bivata
v Sheboyganu, Wis., svoje pri-
znanje in najtoplejšo zahvalo za
\$22.01, ki sta jih nabrala med
prijatelji in znanci za naše dru-
štvo. Srčna hvala tudi vsem da-
rovalcem.

Za Prostovoljno gasilno dru-
štvo v Mirni peči, Slovenija —
Ludvik Novljan, t. č. načelnik.

Generalni konzul v Chicagu.

Jugoslavija je imenovala ge-
neralnega konzula v Chicagu in
to službo je dobil dr. Kruno Ko-
lombatović, dalmatinski Hrvat,
ki je bil rojen v Splitu. Star je
42 let. Dr. Kolombatović je stu-
diral v Zagrebu in Pragi in po
poklicu je odvotnik. Med vojno
je bil na gališki fronti ujet od
Rusov in leto kasneje se je uti-
hotapljal preko Rumunije v Srbijo,
kjer je stopil kot prostovoljec v
srbsko armado. Po vojni je bil
stalno v diplomatski službi.

Olikeška suhaška uprava
diši po korupcijiPreiskava v Indiani odkrila sle-
dove, ki drže v Chicagu.

South Bend, Ind. — Preiskava
pred tukajšnje veleporoto posta-
ja običajna bomba razkrivanja
prohibicijskega korupcijskega
škandala, čigar korenine dr-
že na vse strani, predvsem v
Chicagu, kjer je glavni stan fe-
deralne prohibicijske uprave za Il-
linois, Wisconsin in del Indiane.
Kolkor je do zdaj znano, so od-
krili, da je mnogo višjih federal-
nih prohibicijskih uradnikov v zve-
zi z butlegarskimi baroni. Pre-
iskava morda razjasni manjše
sedmerih butlegarjev 14. febru-
arja t. l. v Chicagu in druge
silne umore. Neki Nick Maro-
vich iz Garyja, ki se nahaja v za-
poru radi kršenja suhaške po-
stave, je ena glavnih prič pred
veleporoto; v ta namen so ga
prijelali iz Leavenwortha,
Kans., v South Bend.

Morris Hillquit
nasledil Bergerja

New York. — Morris Hill-
quit je postal naslednik pokojne-
ga Victor L. Bergerja v vodstvu
socialistične stranke. Bil je iz-
voljen predsednikom glavnega
odborna stranke na seji eksekuti-
ve, ki se je vršila v New Yorku.

Newyorška organizacija je
Hillquitu priredila ob času seje
tudi banket ob priliki njegove
60 letnice. Na banketu so bili čli-
ni številni brzojavci iz raznih
krajev sveta. Med temi so bile
tudi čestitke petih kabinetnih
članov angleške delavske vlade,
od premierja danske vlade in
predsednika nemškega Reichs-
taga (parlamenta).
Eksekutiva soc. stranke je
sklenila ustanoviti Pan-ameriško
socialistično in delavsko federa-
cijo z namenom, da se bo uspeš-
nejše borila proti ameriškem
imperializmu v Srednji in Južni
Ameriki.

Avstrijski problem

Piše S. Publicus.

V aprilu letos je brez parla-
mentarnega povoda podal ostavo
kabineta kancelar dr. Ignac
Seipel. Predno je odšel iz du-
najske vlade, je blagovoliš se po-
vedati, da je treba proti avstrijski
socialni demokraciji napeti
vse sile in uporabiti vsa sred-
stva brez vsakršnega pardona.
Od tedaj je dr. Seipel, ki je po
poklicu tudi katoliški prelat, od-
šel in ogorčenje delavstva ga je
spremljalo vsepovsod.

Od aprila pa do danes ni pre-
teklo veliko dni. Naslednik dr.
Streruwitz je sestavil novo
vlado z istimi ministri, a nad
vsemi pa je vladal še dalje pro-
tektorat dr. Seipela, sedanjega
idejnega voditelja avstrijskega
fašizma, ki nosi vso odgovornost
za krvave dogodke, ki so se pred
dnevi dogodili v industrijskem
kraju St. Lorenzen.

Avstrija je edina država, v
kateri je najbolj razvita demo-
kracija in parlamentarizem. Av-
strija pa je obenem tudi najbolj
razvita v socialno političnem
pogledu. Za vse to se ima avstrijsko
ljudstvo zahvaliti socialni
demokraciji, ki je z velikimi žrt-
tvami in naporu pridobila za
ljudstvo toliko pravic in ugod-
nosti, kakor jih nima nobena
druga država. Jasno je, da so
pri teh izdajanjih socialnih in
gospodarskih incl. tudi politič-
nih svobodščin, bili prizadeti
meščani, ki so se čutili prikraj-
šane.

Prvi, ki so nudili oporo in
podpirali materialno stran izas-
titi meščanski grupi fašistov, so
bili krščanski socialci in njihov
vodja dr. Seipel. In ti so hoteli
hlapce brez pravic.

Radi st. lorenzenških dogo-
dkov so se vznemirili tudi izven-
avstrijski krogi. Angleška de-
lavka vlada je dala preko svojih
tiskovnih organov namigniti,
da bo vsaka upostava meščan-
ske fašistovske diktature v Av-
striji naletela na nebroj pri-
stov in protestov ne samo v tu-
jezemstvu nego predvsem v dr-
žavah, ki so na politično-gospo-
darski obnovi Avstrije vsakakor
interesirani.

Tedaj pa je vstal dr. Ignac
Seipel, voditelj krščanskih soci-
alcev in dejal:

Revizija ustave je potrebna.
Nočemo diktature Heimwehra;
pač pa tako uredbo, kakršno želi
narod. (Pri tem je mislil na
tako uredbo, kakršno želi on in
njegovi gospodarji — avstrijska
buržuazija s Heimwehrom).

In gospod dr. Seipel je sestavil
načrt, kako preurediti bojno-
no meščansko organizacijo
Heimwehra, ki naj prevzame ob-
last in napravi red v državi.
Red v državi!
In kdo je tisti, ki je napravil
nered? — Sam dr. Seipel in nje-
gova stranka ter fašisti, kateri
so dobili od njega podporo!
Načrt dr. Seipela se zelo ko-
mentira. Listi, ki so na strani
fašizma in katerim bi bil ljub
prevrat v Avstriji, izjavljajo,
da ima Seipel prav, ako pride nazaj
v to politično sfero, da pomiri
avstrijsko ljudstvo. Reorganizaci-
ja fašistovske organizacije po
njegovem načrtu pa naj na ta
način dobi sankcijo s tem, da se
prevrat izvrši "mirnim potom"
in tako, da ne bi mogla socialna
demokracija proti taki akciji ni-
česar ukreniti.

Toda to vse je samo načrt.
Ker avstrijsko delovno ljud-
stvo je budno na straži. Social-
na demokracija bo uporabila vsa
sredstva, kajti znano je vsem,
da je parlamentarizem in demo-
kracija v nevarnosti.

Demokracija in parlamentari-
zem pa sta dve najbolj dozo-
relnih dejstev za vsakega kultur-
nega in civiliziranega človeka za
razvoj političnega življenja.

Avstrijski problem je našet in
viseč, toda reši ga ne bo fašiz-
em.

Sodnik Belden ne misli resigni-
rirati.

Kenosha, Wis. — Okrožni so-
dik Belden, ki je prejel \$20,000
"posojila" od gotovega tovar-
narja, ki mu ga ni bilo treba vr-
niti, je po svojem odvotniku iz-
javil, da ne misli resignirati.
Njegovo resignacijo je zahteval
posebni odbor državne legialatu-
re, ki je preiskoval to in druge
afere sodnika.

Karl Kautsky:

Krščanstvo in revolucija

Med idejami, ki določajo duhovno življe-
nje našega časa, je krščanstvo še vedno velika
gromena. Sicer je že več nego pred petdeset-
imi leti David Fr. Strauss v svoji knjigi "Sta-
ra in nova vera" zastavil vprašanje: Ali smo
še kristjani? In prišel do rezultata: "Če ho-
mo govoriti kot častni, odkritostni ljudje, mo-
ramo priznati: mi nismo več kristjani."

To gotovo velja za nenavadno veliko
vilo takozvanih kristjanov. Prav tako je mno-
go Judov dejansko zapustilo vero svojih o-
cev, ne da bi istočasno zapustili tudi svojo ro-
dno družbo. In vendar imajo nauki krščanstva
(kakor tudi judovske) vere tudi še danes ne-
veliko politično in družabno moč, temveč vsi
vajo močno tudi na mišljenje in čutenje mn-
sicer popolnoma modernih ljudi. Mnogo ve-
nih kristjanov najdemo tako med katoličani
kot med protestanti in vseh strankarskih tabori,
še celo v najmodernejšem, to je social-
ističnem, posebno v anglosaskih deželah.

Ne moremo orisati ideologije našega časa,
ne da bi pri tem prepuščili krščanstvu široko
ga prostora.

Zaman bi bilo hoteli izjavljati ideje kršča-
nstva iz današnjih obstoječih gospodarskih po-
gledov. Če ga hočemo razumeti, se moramo po-
vrniti v dobo, ko se je porodilo kot nov po-
jav v svetovni zgodovini. — Prelaski ga mor-
mo v njegovih početkih v stoletjih, ko je
propadla antična demokracija in je prevladal
vsemogočno cesarstvo. Tedanje gospodarske
razmere in njih posledice, obubožanje veliki-
množice, koncentracija bogastva v malo roko
naraščajoče izumiranje, večne državljanske
vojne med nekaterimi oblastniki, ki so s na-
grabitvenimi zakladi lahko plačevali velike vo-
ske, prenehanje vsake politične delavnosti
ljudstvu, ko so obubožane množice propadale
postale podkupljivce in ko so bogatini prop-
dali v čutnem uživanju: to vse je bila real-
podlaga, na kateri je nastalo krščanstvo in
kateri ga moremo razjasniti.

Toda nikakor ne popolnoma, temveč sa-
v toliko, v kolikor se je z njim pojavilo novo
miroljubnost, zaničevanje posvetnega, gn-
nad življenjem, malo zaupanje poedincev v
maga sebe in v svojo okolico in hkrati neiz-
mo zaupanje v vsemo enega edinega božanskega
cezarja, odrešenika, ki so ga seveda po-
stavili v nebesa. Končno zahteva po razdelitvi
posesti bogatov med revne, kar se je seve-
radi nemohi rešnih praktično končalo le z or-
nizacijo dobrodelnosti.

(Dalje prihodnj.)

Zaloge radija se krčijo

Koliko radija je na vsem svetu. — Pridobiva-
na kontinentu in izven njega. — 40 t-
kg rude za 1 miligram radija. — Kri-
z radijski industriji?

Radij je postal navzlic neznatnim koli-
nam, v katerih ga kupujejo, nad vse važna
trebščina na svetovnem trgu. Moderna ra-
dicina in marsikatera druga stroka brez njega
ne more več shajati, zato se vsepovsod dvig-
da bi njegovo produkcijo in količino trgov-
Toda to ni lahka stvar. Precejšnje mno-
se zaradi nezadostne eksploatacije vedno iz-
be, druge pa izginsje same od sebe. Znano
da črpa radij svojo energijo iz lastnega raz-
danja. Ni bilo težko izračunati, da se vsa
količina radija po 2000 letih skrči na polovico.
Do danes so pridelali na vsem svetu 500 g ra-
dijskega, morda nekoliko več, letna produkcija
znaša ta čas 30 do 40 g. To je veliko pre-
malo za kriflo vse potrebe. Zato stičejo za nov
najdišči. Toda s temi je križ. Komaj j-
čno dobro izkoriščati, še se iščepajo.

Roman v šestih delih z epilogom.

F. M. Dostoevski:
ZLOČIN IN KAZENPoslovnik
Vladimir Lovetich.

Takoj se ga je lotila, posadila ga k mizi na svojo levo stran — na desni je sedela Amalija Ivanovna — in v zlic neprestanemu nemiru in skrbi za to, da se je jed pravilno donajala in da je dobil vsako svoj delež ter mučnemu kašlju, ki jo je trenutek za trenutkom prekinjal in trpinčil in se je poslednja dva dni posebno ukoreninil v nji, kakor se je dozevalo, se je neprenehoma obračala k Razkolnikovu in mu šepetaje izkušala razodeti vsa čuvstva, ki so se nakopila v njenem srcu, in v svojo pravilno nejevoljo nad ponesrečeno pogrebnico, pri čemer pa se je nejevolja čestokrat menjavala z veseljem in razbrzdanim smehom nad zbranimi gosti in v prvi vrsti nad gospodinjo samo.

"Vsaka je kriva ta kukavica; saj veste, o kom govorim: o nji, o nji!" In Katarina Ivanovna mu je pokimala na gospodinjo. "Poglejte jo, oči je izbuljila, ko sliši, da govori o nji, a vseeno ne more razumeti. Fej sova! Hahaha! ... Khikhikhi! In kaj hoče pokazati s svojo avbico? Khikhikhi! Ali ste opazili, kako bi rada, da bi jo smatrali vsi za nekakšno pokroviteljico in mislili, da mi dela s svojo navzočnostjo čast? Prosila sem jo, naj povabi boljše ljudi in v prvi vrsti pokojnikove znance; zdaj pa pogledite, kakšnih norcev mi je navlekla vkup! Takšnih umazancev! Poglejte onegale, z bradavičastim obrazom: to je živo gorje na dveh nogah! In ti Poljački — haha! Khikhikhi! Živa duša jih še ni videla tukaj, vrnj jaz ne; čemu so prišli, vprašam vas? Kar po vrsti sedijo. — Pane, hej!" je zaklicala enemu izmed njih, "ali ste že vzeli gibanec? Vzemite še! In piva pijte, piva! Ali hočete žganja? Glejte, kako je skočil pokonci in se priklanja, glejte! Gotovo so silno lačni, siromašni! Nič ne škodi, naj se najedo. Nemira ne delajo, samo da se — po pravici rečeno, bojim se samo za gospodinjin srebrne žlice! ... Amalija Ivanovna," se je obrnila naenkrat k gospodnji skoro na glas, "za slučaj, da vam pokradejo vaše srebrne žlice, vam nisem odgovorila zanje, povem vam naprej! Hahaha!" se je zasmejala in zopet pokimala Razkolnikovu na gospodinjo, vesela svoje lastne razposajenosti. "Zopet; ni razumela, zopet ne! Kakor sova, kakor živa sova sedi tam in odpira usta; čuk z nevim trakovi, hahaha!"

V tem se je smeh iznova izprevel v neznozen kašelj, ki je trajal celih pet minut. Na robu je ostalo nekoliko krvi in na čelo so ji stopile potne srago. Molče je pokazala Razkolnikovu kri, a jedva se je oddahnila, takoj mu je zopet začela šepetati z veliko vnemo in z rdečimi lisami na licih:

"Le pogledite, tako natanko sem ji naročila, naj povabi tisto damo in njeno hčer — saj veste, o kom govorim? Tukaj se mora vesti človek kolikor mogoče rahločutno in ravnanj kar najbolj nežno, ona pa je napravila tako, da ta stvar, ta pritepena baba, ta ošabnica in neznahtna oseba z dežele, samo zato, ker je vdova nekakšnega majorja in je prišla beračica za pokojnino in trgati krilo po uradih, in zato, ker si še s petdesetimi leti barva obvi, laze in obraz — to se znana stvar! — da ta ženska ne le ni vedela, da se spodobi priti, nego da svoje odtotnosti niti ni vvela opraviti, kar zahteva v podobnih slučajih najnavadnejša vljudnost! Neumevno mi je, zakaj Peter Petrovič ni prišel. A kje je Sonja? Kam je šla? Ah, evo je, vendar že enkrat! No, kje si bila, Sonja? Čudno to, da si bila na očetovem pogrebu tako zanikarna. Rodion Romanovič, naj se vade poleg vas. Tukaj je tvoje mesto, Sonja, jemlji si, česar hočeš. Naliva vzemi, ta je boljše; gibanec takoj že dobimo. Kaj pa otroci, ali so kaj dobili? Poljica, ali imate vsa? Khikhikhi! Ze dobro; le pametna bodi, Lenica, ti Kolja, pa ne izezaj nožice; sedi, kakor mora sedeti spodoben in priden deček. Kaj praviš, Sonja?"

Sonja ji je hitela sporočati opravičbo Petra Petroviča; govorila je kar najbolj glasno, da bi jo slišali vsi, in v najzibrajših in najvljudnejših izrazih, kakor bi jih bila čitala na obrazu Petra Petroviča in jih potem še sama olepšala. Pridodala je, da je Peter Petrovič zlasti velel sporočiti, da pride pri prvi priliki nemudoma k nji ter se domeni z njo na samem o njenih zadevah in o tem, kaj bi se dalo nadalje ukreniti in storiti.

Sonja je vedela, da bo to pomirilo in potolažilo Katarino Ivanovno, da se ji bo laskalo, in v prvi vrsti, da bo nasitilo njeno častihlepno. Sedela je poleg Razkolnikova, katerega je v naglici pozdravila in obletela s kratkim, radovednim pogledom. Sicer pa se je ves ostali čas nekako ogibala pogledov nanj in razgovora z njim. Bila je celo raztresena, dasi je gledala venomer Katarini Ivanovni v obraz, da bi ji ustregla. Niti ona niti Katarina Ivanovna nista bili v žalni obleki, ker je nista imeli; na Sonji je bila temnorjava obleka, na Katarini Ivanovni pa njena edina, iz temnega katuna z robovi. Poročilo o Petru Petroviču je šlo kakor namazano. Katarina Ivanovna je z važnim obrazom poslušala Sonjo do kraja in vprašala nato z isto važnostjo, kako se počuti Peter Petrovič. Nato je takoj in malodane glasno zašepetala Razkolnikovu, da bi bilo tako odličnemu in solidnemu možu res nekoliko nerodno sedeti v takini družbi, vzlic vsej njegovi vdanosti do rodbine in vkljub njegovega staremu prijateljstvu z njenim očetom.

Nato se je še enkrat ponosno in z dostojanstvom ozrla po svojih gostih in vprašala gluhega starca posebno glasno preko mise, ali hoče pečenke in ali je že dobil lisabonca. Starac ni odgovoril in dolgo ni mogel razumeti, za kaj gre, dasi so se mu sosedje smejali in ga vlekli za suknjo. Samo oziral se je naokrog in odpiral usta, kar je še bolj podnetilo splošno veselost.

"To vam je bedak! Glejte, glejte! Čemu so ga neki pripeljali? Kar pa se tiče Petra Petroviča, sem bila vsekdar prepričana o njem," je pripovedovala Katarina Ivanovna Razkolnikovu. "On pač ni podoben ...", se je rezko in glasno in s silno resnobnim obrazom obrnila k Amaliji Ivanovni, "on ni podoben tema vašim ošabnim tresorepkam, katerih moj oče ne bi bil vzel niti v kuhinjo med kuharice, pokojni moj mož pa bi jim bil storil čast, ako bi bil sploh sprejel njun obisk v svoji neizčrpni blagodušnosti."

"Da, pil ga je rad; o, pil ga je v resnici rad!" je nenadoma vzkliknil umirovljeni provijantni uradnik in izpraznil dvanajsto čašico žganja.

"Moj pokojni mož je imel v resnici to slabost, kar je znano vsem," se ga je polotila Ivanovna, "toda bil je dober in plemenit človek, ki je ljubil in spoštoval svojo rodbino; slabo je bilo le to, da je bil v svoji blagodušnosti preveč dober do raznih razuzdancov in pil s bogvekom, ki niti ni bil vreden njegovega podplata! Mislite si, Rodion Romanovič, v njegovem žepu smo našli petelinčka iz leca; v popolni pijanosti se je vendarle še spominjal otrok!"

"Pe-te-linčka? Pe-te-linčka, ste izvolili reči?" je kriknil provijantni uradnik.

Katarini Ivanovni se ni zdel vreden odgovora. Zamislila se je in vzdihnila.

"Gotovo mislite tudi vi, kakor vsi drugi, do sem bila preveč stroga z njim," je nadaljevala in se obrnila k Razkolnikovu. "In vendar ni bilo tako! Spoštoval me je, zelo me je spoštoval! Bil je dobrušen človek; včasih ga je obšlo takšno kesanje! Sedel je v kotu in me gledal tako žalostno, da bi se mu bila že pokazala prijazno, ako bi se ne bila bala, da se zopet napije, ko bo videl, da je že vse dobro; edinole s strogostjo se je dal nekoliko zadržati."

(Dalje prihodnjik.)

S. Populim:

KURIR

(Odlomek.)

Kurir, — to je danes že zelo širok pojem in beseda sega prav daleč med ljudi. Ljudje postavljajo takorekoč že pozornost, ako slišijo to besedo in nehoti komu v družbi uide vprašanje, prav tedaj, ko se govori morda o kakem kurirju, — "če ga niso morda zasačili kje na meji."

Je pač tako s temi kurirji. Potujejo z napačnimi potnimi listi, ali pa imajo izstavljen pravi diplomatski potni list. So namreč, razen v funkcijah, dvojne vrste kurirji. Kurirji, kateri potujejo po svetu v poziciji stojaštvenikov, kot ljudje, ki se zavedajo, da so v važni in zaupni službi in zato dobe od države, oziroma iz blagajne zuna, njega ministrstva vsak mesec posteno mesečno plačo. So pa seveda tudi kurirji, ki jih ne vzdržuje država, ali — zunanje ministrstvo, nego, ki jih pošilja odbor organizacije, društva itd., ki pač vrše vlogo nekaterih vrlo zaupnih pismoval. Ti kurirji imajo največkrat samo ponarejene, ali pa — na drugo ime izstavljene potne liste in seveda ne potujejo tako dostojan-

stveno, da bi se moglo takoj na prvi pogled ugotoviti. Glejte, ta-le gospod v I. razredu je pa gospod kurir.

Razlika med tema dvema vrstama kurirjev pa je tudi ta, da ima državni kurir, človek, pravzaprav uradnik višje stopnje, poleg važnih listin — prazno listino, dočim so oni kurirji, ki se ne drže tako, kot da bi bili v silno zaupni in važni službi, vsi mogočih prevratnih, napolin nadprevarnatih organizacij, oboženi z bankovci v mnogovrstnih valutah in razpolagajo z legitimacijami raznih političnih strank in tudi univerz, da bi človek mislil, da so najmanj univerzalni ljudje.

Toda veste, vsi kurirji pa niso taki, kakor sem jih označil jaz. Moj bog, bilo bi za nje težko, če bi se gospodje kurirji držali, nosili in oblačili po mojem receptu!

So namreč kurirji, ki so poleg tudi politični ubežniki, ki so imeli kdaj areto ali nesrečo, kakor se pač vzame, da so stali pod vlačicami ali pa sedeli v ječi, pa jih je usoda ali pa prijatelji pripeljala iz ožkih ječniskih sten. Taki kurirji pa so še bolj zaničljivi in gotovo veljajo za interresu, katerega sem svoječasno vodil iz Dunaja v Berlin.

Kar takoj hočem povedati, da se mi je ta kurir predstavil za studenta medicine (!) z imenom: Ceka Pop Jovanov.

Po videzu je imel okoli 35 let, obraz značilne južnoslovanke poteze. "Pravi Macedonec" — kakor mi je sam dejal.

Nekega dne v februarju me je posetil v 19. okraju. Uvodoma mi je dejal, da je od "nekog političkog prijatelja" svedel za moje ime in za moj naslov. Pa da prihaja k meni, ako mu morem "lči u suaret". On, da je "Bugar" in pravi Macedonec, ali da govori samo arabski in bolgarski jezik. Na Dunaju se seveda ne more kretati, ker tam ne razumejo arabski niti ne bolgarski. Pravi mi: "Znate, samo jedan policajac tam kod Südbahnhofa govori srpski."

No, sem si dejal, ta človek je na Dunaju izgubljen in ker sem sprva mislil, da je politični ubežnik iz Bolgarije, sem mu obljubil v kolikor je bilo seveda v moji moči, tudi materijelno pomoč.

Razgovor, ki se je nato razvil, mi je razčistil in razjasnil postavbo tega Jovanova.

Veste, to je bil kurir, moj bog in celo nevaran kurir, ki je moral potovati iz Sofije v Berlin, kjer je imel izročiti neke važne

listine šefu berlinskega uradništva polmesačne revije "La Federation Balkanique". Pošilja ga UMRO, to je tista krvava macedonska organizacija, ki je razpredeljena po ozemlju štirih držav — Bolgarije, Jugoslavije, Grške in Albanije — in katere delokrog, ako je treba, se zna raztegniti tudi med evropske in, če celo hočete, tudi med ameriške države.

Gospod Ceka Pop Jovanov je bil torej kurir krvave UMRO. Te začetnice so skoro prav tako skratno rdeče ter pomenijo: "ujedinjeni macedonski revolucionarni odbor."

Kadar je govoril, je napravil vedno tajinstven obraz. Oči so mu svigale neprestano k vratom in k oknu, kakor, da bi pričakoval od teh dveh strani kakega presenečenja. Drugače pa je bil gospod kurir jako dostojen človek, zlasti v besedah in je zelo previdno poprosil za mojo pomoč.

"Dragi sodrug", mi pravi, "v Berlinu imam zelo važne opravke in sem v tajni misli. Nerodno je pač same to, da ne znam nemškega jezika, — a, ker se zanesem na vas, vam smem tudi zaupati, imam grški potni list. Toda, tudi grščine ne razumem. Ako me na meji povprašajo kontrolni organi, kam in kako, v resnici ne vem, kaj bi, kajti, saj me razumete, da je mučno!"

Pozval sem ga, da naj mi le vse pove in potoli. To je tudi storil, čeprav jaz nisem Macedonec. Končno sem uganil njegov namen in ker sem bil sam namenjen v Berlin, sem mu odgovoril, da ga dovedem v Berlin na cilj in da se mu potnih nerodnosti zaenkrat ni treba bati.

Konspirativen kurir se je razveselil. Vendar bo opravil svojo misljo in vse se bo izteklo po sreči.

Dan odhoda sva določila za drugo jutro.

Peljala sva se skozi Čehoslovaško. Čehoslovaški obmejni organi niso posvetili najinim malenkostim prav nikake posebne pozornosti. Tudi mojega spremljevalca so pustili prav lepo v miru v vsakem pogledu in zadovoljno si je gospod Ceka mel v kotu kupeja II. razreda svoje roke.

Istotako je šlo vse po sreči na čehoslovaško-nemški meji in v par urah sva že dospela z brzim vlakom v Berlin. Sedaj pa se je gospod Ceka Pop Jovanov povsem izprizemil. Seveda — srečno je došel v Berlin in izvršil bo svojo nalogo. Toda ker je bil v važni misli, moj bog — revolucionar in kurir, si je poskušal dati še bolj dostojanstven izraz. Povabil me je, da naredim skupno stanovanje za oboje in na njegove stroške!

"Ja imam pare!" je skoro krikal.

Vseda sva v avtotaxi in se odpeljala v Neukölln. Naselila sva se v boljšem hotelu in gospod kurir je sopal potratno denar.

Menda je bila mislja gospoda kurirja kmalu končana, kajti že drugi dan mi je dejal, da bi šel zopet rad na Dunaj. Jaz zmignem z glavo, češ, da gre prav lahko, kadar hoče. — "Toda," pravi on nato, "jaz želim, da potujeva skupno, kot sva prišla. Meni je težko, da grem nazaj — sam."

"Toda jaz imam tu opravke in dva dni moram še biti najmanj tu. Potem se lahko vrneva na Dunaj," mu odgovorim.

Ker je videl, da ne popustim, se mi je vdal.

"A, znate, družo, sta ču, da sada radim?"

"Vendar si boste ogledali malo Berlin!" sem mu akoraj očitalo odgovoril.

Veste ljudje, takile kurirji so od vrage. Mislite, da jih Berlin, štirimilijonski Berlin, metropola Nemčije, zanima? Te ljudi je prav težko razumeti. Gledal in opazoval sem tega moža večkrat, toda vedno je napravil namotivis malce nenormalnega človeka. Z njim vred pa one organizacije, katere pošilja kurirja v Nemčijo brez znanja nemškega jezika. Čisto neverjetnega človeka in z napačnim potnim listom, ki se zna kretati kot neboljenec, ki je prvokrat ahodil.

Tri dni me je čakal, da sem dovršil svoje delo. Komaj je pričakal ura odhoda. A ves ta čas se ni ganil iz sobe. Vedno je tičal v njej in si večkrat vzel iz

šepa listnico in notes, v katerega je bog ve kakine konspirativne stvari zabeleževal. Seveda, revolucionarju je to važno! In Berlin je važno macedonsko pribešalike!

Vrnila sva se na Dunaj.

Že na kolodvoru sem se poslovol od njega. Povabil sem ga, da naj se še kaj oglasi pri meni. Obljubil je, da pride še čez dva dni.

Toda par dni kasneje so mi sporočili prijatelji, da ga je dunajski policija aretirala, ker se je izkazalo, da ni študent in da nima v redu potnega lista, on "grški državljan". Bolgar tam iz okolice Plevna, a po poklicu kurir in revolucionar, gospodin Ceka Pop Jovanov ...

10 Piece Cosmetic Set \$1.97

This is a Famous Vivani Set and includes Face Powder, \$1.00, Rouge, 75c, Tissue Cream \$1.00, Depilatory, \$1.00, Facial Astringent, \$1.75, Bath Salt, \$1.00, Toilet Water, \$1.25, Perfume, \$2.75, Brilliantine, 75c, Skin Whitener, 75c. Total Value, \$12.00. Special price, \$1.97 for all ten pieces to introduce the line.

Send no money but clip coupon.

Name

Address

Send note parcel post C. O. D.

Your money promptly refunded if not satisfied.

Box Van 580-5th Avenue, New York

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Feen-a-mint
The Laxative
You Chew
Like Gum

No Taste
But the Mint

At Drugists—19c, 25c

Elektrificirana železna cesta
je prava brezskrbna cesta!

Ni prometne gnječe.
Glavne železne ceste
so vedno odprte.

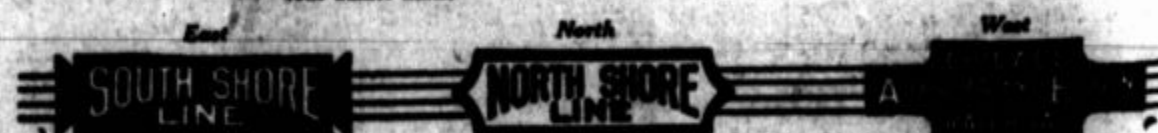
70

milij na uro vozil
v mesta, vasi in letovišča ob Michiganški obali,
Michigan Shore, North Shore in Fox River Valley!
Pojdite via brzovozne elektrificirane železne ceste—zapravite zadnjih par dni tedna v vaše popolno zadovoljstvo in zabavo! Držite vašo družbo skupaj.

Tja pridite lažje in hitreje. Nobenega napora z avto vožnjo, niti skrbi za parkiranje. Vseidite se komedno v luksurjorno naslonjalo—hitite mimo—dolge potne prometne gnječe—naravnost na vaš namenjeni prostor. In vrnite se tedaj kadar se vam poljubi—tam bo gotovo pripravljen vlak za vaš odhod.

Za vozni red, cene in druga pojasnila za vse železnice telefonirajte **RANDOLPH 8200**

MILWAUKEE RAILROAD CHICAGO SOUTH SHORE
CHICAGO NORTH SHORE & SOUTH BEND RAILROAD
CHICAGO, AUBURN AND ELGIN RAILROAD
(The Sunset Lines)

"THAT LITTLE GAME" — LEMONADE HOUNDS